

А. І. Шушківський

Макаренко Дмитро Єлисейович

МАКАРЕНКО Дмитро Єлисейович (06. 11. 1925, с. Москалівка Перекопівського, нині Роменського р-ну Сумської обл. – 31. 12. 2008, Київ) – палеонтолог-стратиграф, історик геологічних досліджень. Доктор геолого-мінералогічних наук (1971), професор (1992). Державна премія УРСР у галузі науки і техніки (1989). Учасник 2-ї світової війни. Закінчив Київський університет імені Т. Шевченка (1952). Працював 1955–2008 в Інституті геологічних наук НАНУ (Київ): 1978–96 – завідувач відділу стратиграфії та палеонтології мезозойських відкладів, від 1996 – головний науковий співробітник, водночас 1980–87 – 1-й заступник директора з наукової роботи. 1978–79 – начальник загону біостратиграфії 19-го рейсу морської експедиції на науково-дослідному судні «Академік Вернадський» в Індійському океані із заходами в Танзанію, Маврикій, Цейлон, Індію, Сингапур, на Сейшельські о-ви. Займався стратиграфічним розчленуванням кайнозойських і мезозойських відкладів, вивчав систематичний склад фауни молюсків і фізико-географічні умови окремих епох мезо-кайнозою. Встановив систематичну належність понад 500 видів молюсків; уперше у відкладах палеогенової системи України знайшов і описав рідкісну форму роду *Paramorpenra*, кілька видів панцерних молюсків (тип *Loricata*), представників типу *Brachiopoda-Crania*. Як стратиграф зробив значний внесок у вдосконалення та біостратиграфічне обґрунтування границь підрозділів стратиграфічної схеми палеогенової системи, як палеонтолог – у пізнання тваринного світу різних епох палеогенового, крейдового та юрського періодів історії Землі. Наукові інтереси також стосувалися геологічної будови різних регіонів України, геології дна Світового океану, родовищ корисних копалин. Одним із перших в Україні почав досліджувати долю репресованих геологів і гірничих інженерів; автор багатьох статей, присвячених геологічним установам,

їхнім організаторам, становленню української геологічної науки. Був членом Палеонтологічного товариства СРСР, Українського палеонтологічного товариства, Палеогенової комісії Міжвідомчого стратиграфічного комітету СРСР, очолював Мезозойську комісію Національного стратиграфічного комітету України. З метою популяризації геологічної науки та природознавчих досліджень опублікував значну кількість науково-популярних статей в обласних і загально-українських періодичних виданнях, кілька брошур. Вивчав життєвий і творчий шлях свого земляка та далекого родича, археолога, мистецтвознавця, музеєзнавця та художника [М. Макаренка](#). Брав участь у написанні статей для 1-го (1959–65, у 17-ти томах) та 2-го (1974–85, у 12-ти томах) видань УРЕ, «Українського радянського енциклопедичного словника» (1966–68, у 3-х томах), «Географічної енциклопедії України» (1989–93, у 3-х томах; усі – Київ), енциклопедичного довідника «Сумщина в іменах» (С., 2003). Був членом Головної редколегії ЕСУ 1–12 томів (К., 2001–12), підготував низку статей для неї. Розробляв принципи подання матеріалу, критерії його відбору, методики підготовки енциклопедичних статей геологічної тематики та їхнього інформаційного наповнення, створення системи посилань, бібліографічного та іконографічного забезпечення.

Основні праці

Стратиграфія УРСР. Т. 9. Палеоген. К., 1963 (співавт.); Раннепалеоценовые моллюски Северной Украины. К., 1970; Гастроподы нижнего палеоцена Северной Украины. К., 1976; Биостратиграфическое обоснование границ в палеогене и неогене Украины. К., 1979 (співавт.); Моллюски среднего эоцена платформенной Украины. К., 1982 (співавт.); Геология шельфа УССР. Стратиграфия (шельф и побережье Черного моря). К., 1984 (співавт.); Двустворчатые и брюхоногие моллюски верхней юры Днепровско-Донецкой впадины. К., 1990 (співавт.); Микола Омелянович Макаренко. К., 1992; Репрессированные геологи. Москва; С.-Петербург, 1993; 1995; 1999 (співавт.); В битвах Великої Вітчизняної загартовані. К., 1995 (співавт.); Шлях до храму. Археолог, художник, мистецтвознавець Микола Макаренко. К., 2006; Голгофа українських геологів. К., 2007.

Рекомендована література

1. Дмитро Єлисейович Макаренко: Біобібліогр. покажч. К., 2008;
2. Зернецький Б., Лещук Р. Видатний палеонтолог України Д. Є. Макаренко (пам'яті професора Дмитра Єлисейовича Макаренка) // Палеонтол. зб. 2008. № 40;
3. Пам'яті професора Дмитра Єлисейовича Макаренка // ГЖ. 2009. № 1;
4. Бушак С. Видатний історик української геології // Там само;
5. Шушківський А. І. Дмитро Єлисейович Макаренко (1925–2008) // Енциклопед. вісн. України. 2015. Ч. 6–7.

Бібліографічний опис:

Макаренко Дмитро Єлисейович / А. І. Шушківський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-60607>. – Останнє поновлення : 2025.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).